

Veenhoperkogge Boekje 7, December 2004

Inhoud:

Te spelen naar de Kathoek	2
Maria-oord	7
Ledenlijst	20

Vereniging 'Hemony'

voorzitter: D. Schuijtemaker.
secretaresse: G. Busman.
penningmeester: J. de Reus

redactieleden Veenhoperkogge:
G. Busman
J. van der Lee.
J. de Reus.

correspondentieadres:
Drecht 11,
1633 HZ Avenhorn. 0229-542479.
E-mailadres: j.de.reus@hccnet.nl

op internet zijn wij te vinden op:
<http://hemony.geschiedenisbank-nh.nl>

1 maal per jaar in december
verschijnt 'Veenhoperkogge'.

Contibutie € 6,- per jaar
Giro rek.nr: 4548306
t.n.v. Historische Vereniging Hemony,
Avenhorn.

copyright 2004.
voor het overnemen van artikelen
is schriftelijk toestemming nodig.

oplage 150 exemplaren.

TE SPELEN NAAR DE KATHOEK

Met mijn vader en moeder en mijn zusje woonde ik in Grosthuisen op nummer 99, nu 118. De boerderij had toen nog geen naam. Een inwonende knecht hadden we, Age Punter. Een Friese jongen die aanvankelijk slecht Nederlands sprak en voor ons moeilijk was te verstaan. Hij sliep in een bedstee op de hooizolder en had daar ook zijn kist met kleren.

Met de "Smalletjes", de kinderen van buurman en buurvrouw Smal die naast ons woonden in het oude molenaarshuis op het molenerf speelden we heel veel. Er waren er zeven. Buurvrouw was een bakkersdochter en bakte het eigen brood. Wij vonden dat heerlijk en een plak krentenbrood eten "op je platte gat op de grond" was een feest. Buurman was tuinder, "bouwer" heette dat toen en was vertegenwoordiger van de LTB, de land- en tuinbouworganisatie die aan boeren en tuinders foerage, zaden en kunstmest leverde.

Voor het bezorgen van deze producten had buurman een paard en een wagen. Met Jan en met Riet, die onze leeftijden hadden, trok de Kathoek ons al gauw als speelplek wat verder van huis. We passeerden dan eerst het spuithuisje bij het overhaalbruggetje, waar zo'n prachtige rode meidoorn naast stond. In de meimaand, de Mariemaand, werden de bloemen tot reikhoogte allemaal afgeplukt door de Smalletjes, zij waren katholiek, om bij Mariabeeldjes thuis, in hun school en in hun kerk te worden gezet. In de grote boom klimmen ging niet vanwege de scherpe doorns die aan de takken zaten. Zo bleef de boom toch nog een sieraad bij de brug in de bloeitijd.

De overhaal in Grosthuisen, die in 1917 werd aangelegd om schuiten uit de Polder Beschoot in de Polder Westerkogge te brengen, was ten gerieve van in Avenhorn te veilen groente, een spannende attractie.

Als het even kon sprongen we op een schuit om mee overgehaald te worden.

Links was de boerderij van oom Piet en tante Grietje. Andere kinderen zeiden buurman en buurvrouw Kok. Oom Piet was een broer van mijn grootmoeder Schuijtemaker. Zij waren heel aardige mensen die sociaal en maatschappelijk actief waren. Zij hadden een dochter Aagje die in 1936 trouwde. Hein Bron was hun uitwonende knecht en Aagje Boots hun eveneens uitwonende meid. Aan de noordzijde van de dorpsweg voor hun onberispelijk nette erf en boerderij had oom Piet een aanlegsteigertje voor zijn bootje waarmee hij naar verder gelegen los land voer. Een perceel dat zich oost-west uitstreekte achter de Jaagweghuisjes heette "Het Liempt". Ook met hem of zijn knecht meevaren naar het Liempt was heerlijk. Wij hadden geen los land en dus ook geen bootje ... Met een hondenkar bracht oom Piet zijn melk iedere morgen naar de Grosthuiser kaasfabriek.

Naast oom Piet Kok stond een klein, maar erg aardig renteniershuisje dat in tweeën werd bewoond. Het huisje had iets deftigs met de kussenvormige panelen in en de gekleurde ruitjes boven de deur waaraan een koperen deurkruk zat. Links woonden Kees Liets en Agie buur, een kinderloos oud echtpaar dat van onze Westfriese krant de tweede lezer was. Dagelijks brachten wij het blad bij hen in het achtereindje. Een selètte uit een trommeltje beloonde die gratis nieuwsvoorziening. Kees Liets was los arbeider geweest. Zijn broer Piet Liets, die weduwnaar was, woonde in het rechterdeel van het huisje. Hij was ook oud en werkte nog wel eens bij mijn vader. Zijn dochter woonde aan het Schouw en om haar te bezoeken reed hij wel met ons mee, als wij een dagje naar moeders familie in Schellingwoude gingen. Hij pruimde tabak en op zo'n autotocht kwatte hij zijn bruine speeksel en later ook het afgepruimde "keessie" door het opengedraaide raampje van de auto. Wij vonden dat niet gek of vies. Ook onze knecht Age Punter pruimde en nog zo veel mannen deden dat. Tegenover de Lietsen woonde het gezin van buurman en buurvrouw Huisman. Buurman Kees Huisman was bouwer van grove groente. Hij was mager en niet zo sterk. Buurvrouw Pietje was een aardig mens, dat haar gezin, er waren negen kinderen, met harde hand en schelle stem wist op te voeden. Ik herinner me nog best hoe ze met de bezemstok om het huis achter haar jongens aanrende om ze te laten voelen wat ze van hen verlangde. Hun dochttertje stierf in het ziekenhuis in Hoorn en mijn vader haalde het kistje met de overleden Geertje in zijn auto naar Grosthuisen. 's Avonds mochten wij even naar buurman en buurvrouw toe om te kijken hoe mooi Geertje erbij lag.

Fam. Huisman bij het 25 jarig huwelijk van Kees en Pietje Huisman

Naast Huisman in het lange huis dat er nog staat woonde rechts Heertje Vorst met een dochter Duw die bij mijn moeder diende. Ik heb ze nauwelijks gekend, want in 1935 kwam het jonge echtpaar Plasmeijer er wonen. Ze kwamen van elders. Jan Plasmeijer was timmerman in de wagenmakerij van Jan Oudt op de Kathoek. Zij kregen heel snel een groot gezin waaraan ze hun handen eigenlijk te vol en hun portemonnee te leeg hadden.

Aan de linkerkant van het huis woonden Engel Meurs en zijn vrouw. Meurs werkte los in de wagenmakerij van Oudt en in de tuinderij bij Jan Mantel in Avenhorn. We noemden Engels vrouw geen buurvrouw, geen vrouw, maar juffrouw Meurs. Ze kwam geloof ik uit de stad en had iets deftigs. Zij had een dochter Jopie. Jopie was een leeftijdgenoot en klasgenootje van mij. We hebben vooral op de Kathoek veel met haar gespeeld.

Naast Meurs was het renteniershuis van buurman Kamp. Hij was boer geweest aan de Zesstedenweg en een heel bekend bestuurder. Zo was hij wethouder en locoburgemeester van Avenhorn, secretaris van de Polder Beschoot, voorzitter van het Departement Avenhorn en Oudendijk van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, secretaris van de Onderlinge Brandassurantie "De Veenhoop", "dorpsdichter" en plaatselijk historicus. Buurman was weduwnaar en had juffrouw Swager als huishoudster. Van De Telegraaf waren wij zijn tweede lezer en eens per week kreeg hij onze "De Boerderij". Ook ons "Noord-Hollandsch Kerkblad" brachten wij bij hem.

Naast Piet Liets, nu nummer 129, woonde het bejaarde echtpaar Stieltjes. Zij rentenierden daar. Stieltjes werkte nog wat bij zijn schoonzoon Jan Baas, die een bootdienst Avenhorn-Amsterdam had en foerage en vee transporteerde.

In de dertiger jaren bouwde Piet Heerlijn uit Oudendijk (Piet de post) een nieuw huis naast Stieltjes, nu nummer 130. Hij ging er wonen met zijn "vrije liefde", ongetrouwd dus, met Annie Klaver, een schoonzuster van Creliis Bakker de postkantoorhouder die daar weer naast woonde (nu J. Leeuw). Lang hield die "vrije liefde" geen stand want kort er na kwam Jan Groot, die een bodedienst had op Hoorn, er met zijn vrouw Trien van der Meer wonen. Zij kregen één zoon Jan.

Het postkantoor ernaast was een zeer levendige zaak. Creliis Bakker was er kantoorhouder. Zijn vrouw Geertje was een goede kennis van mijn moeder. Wij noemden hen dan ook oom en tante Bakker. Hun dochter Aafje leed aan toevallen, begon soms zo maar te gillen en viel dan op de grond. Wij vonden dat raar. Zes dagen per week werd er tweemaal per dag post uitgezocht en bezorgd. Zelfs op zondag werd er post gesorteerd, maar niet meer bezorgd. Men kon dan wel "post ophalen" en wij werden er dan ook wel heen gestuurd om te vragen of er voor ons nog post was. Ook was er de eerste telefoonaansluiting "Telefoon 1" in Avenhorn en een publieke cel. Ook op Nieuwjaarsmorgen werd post bezorgd; de bodes rekenden dan op een footje. Kaarten en brieven waren toen echte nieuwjaarswensen.

Postkantoor van Crelis Bakker (r), links woning van Dirk Kamp.

In de klucht was het kruidenierswinkeltje van vrouw Bakker. In de kamer van het groene, houten huisje lag voor het raam haar wat ziekelijke man, Arie Bakker. Je kon bij haar altijd terecht om een boodschap. Ze had een voordeur en een achterdeur! Verplichte sluitingstijden waren er toen ook al. Pas op oude leeftijd ging ze ook de boodschappen uitventen. Met een zelfgetimmerde kist op twee fietswielen liep ze dan door het dorp. De westelijke helft van het houten huisje werd heel wisselend bewoond. Ik heb er velen in zien komen en gaan; ook Engel Meurs, Eef van Arie de Reus, Bertus Alles. (Wie weet er nog meer, en wie was de eigenaar?)

Bertus Alles met hondje, vrouw Alles en winkeltje van vr. Bakker.

In het uiterste hoekje in de klucht stond het bruin geverfde houten Witte Kruisgebouw. De materialen van de kruisvereniging waren er opgeslagen. Het was er heel schoon en netjes. Willem Schoenmaker die even verderop woonde was er de beheerder van. Er waren ziekenbedden, ligstoelen, rolstoelen, tbc-tentjes, krukken, bedzeilen, kamergemakken en ondersteken en nog meer nuttige dingen te leen.

Net om de hoek woonde Dirk Jonker met zijn vrouw Marie Schuit. Dirk was tuinder en voer met zijn schuitje van de Slimdijk de polder in. In zijn onderhuis had hij een vorstvrije ruimte voor kool en wortelen en uien. Zij hadden vijf kinderen en vrouw Jonker was vroedvrouw en werd later de beheerster van het Witte Kruisgebouw.

Op die Kathoek, wat kon je er lekker spelen! De klucht af met een karretje, met een autopod of glijdend over ijs en sneeuw. En wat was het asfalt op de Slimdijk ideaal om te autopetten. Tot de eerste lantaarn, vlak bij Piet Beets mochten we. Er was de stenen beer om af te glijden (op een oude zak!).

Er waren drie lege armenhuisjes en een leeg arbeidershuisje waarin zaagsel lag opgeslagen van het wagenmakersbedrijf van Oudt. Spannend!

Bij Oudt aan de Zandweg, de onverharde verbinding tussen Grosthuisen en de Beemsterbrug was de houtzagerij en dikke iepen werden er tot planken van allerlei dikten gezaagd en in loodsen te drogen gelegd. Jan Oudt woonde en werkte er met zijn vrouw Annie Kronenburg en hun twee zoons Jan en Wim en nog verscheidene knechten. Het bedrijf maakte een bloeitijd door in de dertiger jaren toen naast wagens en karren ook auto-opbouwen van iepenhout steeds meer werden gevraagd.

Tegenover Oudt woonden Jaap van der Lee en zijn vrouw. Zij hadden een groot gezin. Hij was bouwer en had al gauw een klein glazen warenhuis. Ik ben er nooit in geweest en weet ook niet wat hij erin kweekte. Toon van der Lee was ook kassier van de katholieke boerenleenbank. Hij had deze bank aan huis in het linker deel ervan met een aparte ingang. Wij gingen er in de kersttijd het kerststalletje kijken dat dan in de "bankkamer" stond opgesteld.

Naast Van der Lee woonden de Brandeweeën. Twee broers, Reinier was bouwer in de Polder Beschoot. Voornamelijk door zijn initiatief kwam er een overhaal in Grosthuisen. Zo kon hij zijn groente naar de veiling in Avenhorn brengen. Zijn broer Jan was kleermaker. Je kon hem dagelijks zien zitten op tafel voor het raam, naden stikkend aan zwarte, lakense mannenpakken en jassen. De man liep wat moeilijk; was hij daarom kleermaker geworden of liep hij wat moeilijk omdat hij altijd zat te naaien? In een zwart kunstleren zak bracht hij op de fiets zijn werk naar de klanten. Het waren vriendelijke mannen.

In een huis met een schilderswerkplaats naast Brandewee woonde Willem Schoenmaker met zijn tweede vrouw. Schoenmaker was huis- en rijtuigschilder geweest en leefde nu stil. Er was een prachtige tuin om zijn huis! Om zijn veelzijdige interesse maakte hij deel uit van het Nutsbestuur, hij was er secretaris en keurde tijdens de jaarlijkse Floraliafeesten de tuinen en de bloemen. Ik ken hem door een paar viooltjes die hij op zijn revers droeg in een heel klein buisje met water (zoals prins Bernhard zijn anjers!).

Tegenover Schoenmaker was het Dijkmagazijn van het Hoogheemraadschap. Een bruin geverfd houten gebouw waarin de materialen voor dijkonderhoud waren opgeslagen. Op de Kathoek was het ook berging van de palen, schotten en zandzakken om bij gevaarlijk hoog boezemwater de openingen in de stenen beer en over Het Hoog te kunnen afsluiten.

Op de plaats van het huidige garagebedrijf van Schoenmaker stond Café "De Kat" met Piet Houtman als kastelein en Tjitske zijn vrouw. Het was er altijd heel netjes, maar drukbeklant was het er niet. Ik haalde er wel sigaren voor mijn vader.

Naast het café stond onderaan de dijk een dubbel huisje. Aan de linkerkant woonde het gezin Spruit met twee zoons. Werkte Spruit bij Oudt of bij Jan Baas op Het Hoog? Spruit was ook wisselloper.

Aan de rechterkant woonde het gezin Beumer met een zoontje Jantje, dat in 1936 spelenderwijs de brand zou stichten van het grote Hotel Avenhorn op Het Hoog. Beumer werkte bij Jan Baas.

En daarnaast zand en nog eens zand! De nieuwe Beemsterbrug en de nieuwe verbinding met de Jaagweg werd gemaakt. Grosthuisers hoefden dan niet meer over de Zandweg en anderen hoefden niet meer langs de haven voor Henk Visser de smid, Mol en Belkom; wat een verbetering! We hebben er heel veel gespeeld; met zoveel zand hoefden wij niet naar de duinen. Met de Van der Leetjes, Jopie Meurs, de Jonkertjes en de meiden van Wortel bouwden we bergen en groeven we er tunnels. De Worteltjes hadden witte muizen, wat een mooi speelgoed!

Vlak naast de zandbergen was het huis van Bloemendaal, het staat er nu nog ("in de put"). Bloemendaal tuinde en zijn onderhuis was een vorstvrije berging. Eigenlijk heb ik deze mensen niet gekend; ze hadden waarschijnlijk geen kinderen. In een hoekkamertje woonde een "gekke vrouw". Een zuster of schoonzuster die krankzinnig was? Na de dood van de Bloemendalen was deze patiënt ondergebracht in een kamertje bij Appel op Het Hoog.

Die familie Wortel, hij was arbeider bij Jan Baas op het vrachtschip, woonde met twee dochters en een zoon in de oostelijke helft van de heel vervallen boerderij van Simon Groenewoud, die met zijn vrouw en dochter Trijntje in de westelijke helft woonde. Groenewoud was een kleine boer en hij bouwde bieten en kool. Hiervoor pachtte hij land van de Grosthuiser kerk. Het lag heel ver in het Berkhouter veld tussen de Jaagweg en Berkhout aan de Oudehofsloot. Van Groenewoud zei mijn vader: "Ik ken gien man die harder werkt heb as Groenewoud en ik ken gien man die armer sturven is as Groenewoud".

In het allerlaatste huis van Grosthuizen, het had destijds huisnummer 123, was de kapsalon annex sigarenwinkel van Kuin gevestigd. Kuin en zijn vrouw leefden heel teruggetrokken. Zij hadden een dochter Aagje die wat ouder was dan ik. Kuin ging door voor nieuwsgierig. Als ik te haarknippen ging waarschuwde mijn moeder dan ook: "Niet zoveel zeggen, hoor".

Deze momentopname is weer het verhaal van de beleving van de schrijver. Stellig hebben lezers, tijdgenoten meer en andere herinneringen aan het westelijk deel van Grosthuizen en de Kathoek.

D. Schuijtemaker, Mei 2004.

MARIA-OORD

Inleiding

De Goorn heeft in tegenstelling tot de omliggende dorpen geen beschermde rijksmonumenten. Wel staan er enkele door de gemeente aangewezen beeldbepalende panden: één stolpboerderij (De Burg 1) en vier gebouwen met een "roomse achtergrond". Tot de laatste groep behoort ook het voormalig klooster Maria-oord, dat door zijn afmetingen en markante architectuur een belangrijke plaats inneemt in het dorpsbeeld (afb. 1).

Afb. 1. Voormalig klooster Maria-oord in De Goorn, in 1938-1939 gebouwd naar ontwerp van de Haagse architect Nicolaas Molenaar (foto d.d. 24-7-2004).

Anders dan de gesloten, middeleeuws aandoende bouw doet vermoeden is het een betrekkelijk jong gebouw: het dateert uit 1938-1939. Als klooster van de zusters Dominicanessen van Neerbosch heeft Maria-oord 33 jaar dienstgedaan, waarna het een nieuwe functie kreeg als gezinsvervangend tehuis. De drie overgebleven zusters verhuisden naar een nieuwbouwwoning aan de Overdorpstraat.

In dit artikel wordt de bouw- en bewoningsgeschiedenis van Maria-oord beschreven. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van een handgeschreven kroniek in het bezit van de zusters, waarin de geschiedenis van het klooster en zijn bewoners vanaf het begin tot 1962 is bijgehouden. Ook in het parochiearchief (overgebracht naar het Westfries Archief in Hoorn) en de bibliotheek van het Nederlands Architectuurinstituut in Rotterdam bleek veel interessant materiaal te vinden. Een andere belangrijke bron was verder het in 1948 bij het 100-jarig bestaan van de congregatie verschenen gedenkboek.

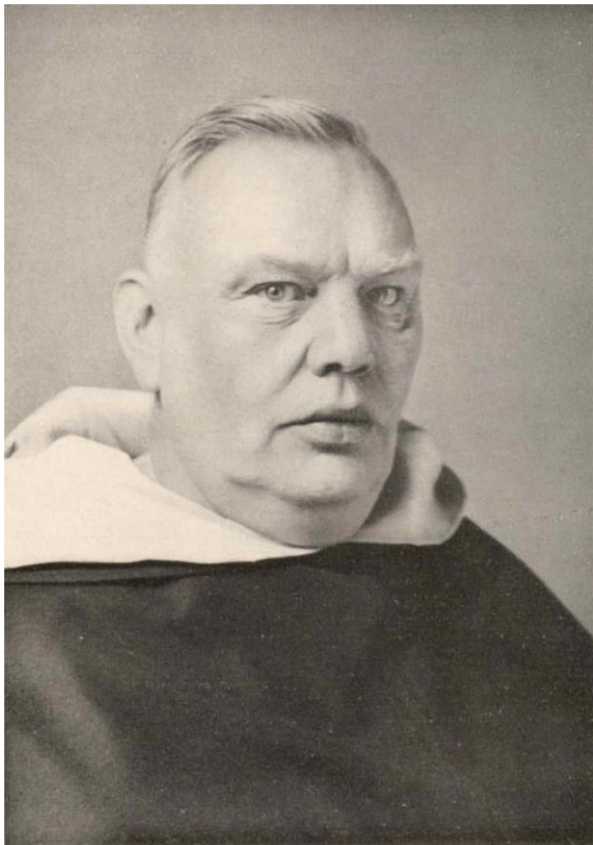
Op deze plaats een bijzonder woord van dank aan zuster Mariëtte Smits, die zo vriendelijk was de kroniek en het gedenkboek uit te lenen en ook aanvullende informatie verstreekte.

Vanwege de lengte van het artikel is ervoor gekozen dit in twee delen te splitsen. Het eerste deel gaat in op de voorgeschiedenis en de bouw van het klooster. In de Veenhoperkogge van 2005 volgt deel twee, waarin onder meer de feestelijke opening en aandacht voor het kloosterleven in Maria-oord tijdens en na de oorlog.

Dominicanessen in De Goorn

De komst van de zusters Dominicanessen naar De Goorn is vooral te danken aan pater Ludovicus Jansen, sinds 1933 pastoor van De Goorn (afb. 2). "Een van Zijn vurigste wensen was, te midden van de aan Zijn zorgen toevertrouwd, Zusters te hebben, die zich zouden beijveren, Hem in Zijn werk terzijde te staan, vooral in de opvoeding en 't onderwijs der jeugd. (...) Mijnheer Pastoor's gedachten gingen uit naar de Congregatie van Neerbosch. Zijn ideaal was: Zusters Dominicanessen naast de Paters Dominicanen, samenwerkend aan 't heil der zielen in Zijn parochie." ¹⁾

Bovenaan het verlanglijstje van de nieuwe pastoor en het kerkbestuur stond een katholieke kleuter- en naaischool. Dit was ook bij de parochianen een lang gekoesterde wens, omdat de kleuters tot dan per bus naar Spierdijk moesten, waar wel een bewaarschool was. Om (niet gesubsidieerd) kleuteronderwijs financieel mogelijk te maken, waren onbezoldigde zusters onontbeerlijk.

Afb. 2. Ludovicus Jansen, pastoor van De Goorn 1933-1942.

De keuze voor de zusters Dominicanessen van Neerbosch lag voor de hand. Niet alleen behoorden ze tot dezelfde Dominicaanse familie, maar ook waren deze Dominicanessen sinds 1923 gevestigd in Obdam, waar zij lesgaven aan de katholieke lagere -, bewaar- en naaischool. Vanuit hun klooster in Obdam zouden de zusters ook les kunnen gaan geven aan de nieuwe kleuter- en naaischool in De Goorn, zodat er (voorlopig) niet voor huisvesting gezorgd hoefde te worden, hetgeen de kosten kon drukken.

Het zusterhuis in Obdam was halverwege de jaren dertig één van de achttien kloosters van de zusters Dominicanessen van Neerbosch. In 1848 was deze congregatie opgericht door pater Daniël J. van Zeeland O.P. met als hoofdtak het geven van onderwijs. Na 1882 breidde de orde zich geleidelijk uit en zouden vanuit het moederhuis in Neerbosch in totaal meer dan twintig kloosters gesticht worden in de bisdommen Utrecht, Haarlem en Den Bosch, en op Java.²⁾ De komst van de Dominicanessen naar Obdam was, zoals vaker, het werk geweest van de plaatselijke pastoor (Eg) die "na verschillende vergeefse pogingen bij andere Congregaties, in Neerbosch de toezegging kreeg van de Z.Eerw. Moeder Catharina, toen Algemeen Overste van onze Congregatie, dat hier een klooster kon worden worden."³⁾

In 1934 deed ook pastoor Jansen van De Goorn een poging om zusters los te krijgen in Neerbosch.

Met succes: moeder-overste Maria Willibrorda Willard, opvolgster van genoemde Catharina, stemde in met het voorstel en was bereid om voor rekening van de congregatie een bewaar- en naaischool te bouwen, indien de zusters financieel gedekt zouden zijn.⁴⁾ Daartoe zou per kind 25 cent schoolgeld per week gevraagd worden. Om de kosten te drukken stelde het kerkbestuur gratis een stuk grond beschikbaar van 24 x 28 meter gelegen aan de dorpsweg, en tevens een jaarlijkse subsidie van f 100 als compensatie voor kinderen van arme gezinnen die geen of slechts een deel van het schoolgeld hoefden te betalen.

Ook werd besloten dat jaarlijks een collecte gehouden mocht worden ten bate van de school, die de naam St. Rosaschool zou krijgen. In de vergadering van het kerkbestuur d.d. 5 december 1934 kon pastoor Jansen medelen dat de goedkeuring van de bisschop voor de plannen binnengekomen was. "De school werd

gebouwd door den heer G. Kunst uit de Goorn volgens tekening van den pastoor, die hierbij hulp ontving van een bouwkundig ingenieur" (afb. 3).⁵) In de *Kroniek Maria-Oord* wordt ingegaan op de totstandkoming van de school en ook uitvoerig verslag gedaan van de opening van de school die voorafgegaan wordt door het feestelijk binnenhalen van de zusters in De Goorn. Dit lange, maar boeiende verslag is opgenomen als bijlage 1. Het geeft een treffend beeld van het rijke Roomse leven in De Goorn in de jaren dertig. De oudere inwoners zullen zich een en ander wellicht nog kunnen herinneren. Zoals de kroniek beschrijft gingen voortaan dagelijks "drie van St. Dominicus' dochters" met de auto van Obdam naar De Goorn om les te geven aan de kleuterschool. Het dagelijks halen en brengen van de zusters werd gedaan door Jacob J. Bakker (De Goorn 72), het lid van het kerkbestuur dat over een eigen auto beschikte.

Afb. 3. De voormalige Rosaschool in De Goorn, in 1935 gebouwd door aannemer G. Kunst uit Avenhorn (foto d.d. 24-7-2004).

"Een onaangename geschiedenis"

In juli 1936 vraagt en krijgt het kerkbestuur toestemming van de bisschop om aan de lagere school een zuster Dominicanesse met hoofdak te benoemen die in de toekomst, na de door het kerkbestuur gewenste splitsing van de gemengde school, hoofd van de meisjesschool zou kunnen worden. "Hierdoor zou onze bewaarschool financiële steun krijgen [van het salaris van deze zuster konden immers ook de onbetaalde zusters van de bewaarschool onderhouden worden, JvdL], die zonder die steun niet kan bestaan, en hierdoor zou ook de mogelijkheid dan worden geopend, dat de Zusters zich in onze Parochie zouden vestigen voorlopig in een gehuurd huis. En zouden zij bevrijd zijn van het heen en weer trekken naar Obdam, hetgeen vooral des winters moeilijkheden met zich meebrengt."⁶)

Omdat de naaischool steeds drukker wordt, is hier in 1938 een tweede zuster nodig. Daarmee komt het aantal pendelende zusters op vijf, terwijl er in de auto maar plaats is voor vier. "Dus moest er naar een ander vervoermiddel worden uitgezien en zo zag men van nu af aan op bepaalde dagen van de week het zwart-witte habijt op de fiets verschijnen. (...) Bij slecht weer werd van een zespersoonswagen gebruik gemaakt. (...) Onder al die bedrijven door werd er niet stil gezeten, noch door de Z.E. Heer Pastoor die Zijn ideaal, voorgoed de Zusters in Zijn parochie te hebben, nog niet verwezenlijkt zag; noch door 't Hoofdbestuur van onze Congregatie, dat ook de steeds groter wordende noodzakelijkheid van een eigen communiteit heel goed

begreep. Maar 't was niet zo erg gemakkelijk, te komen tot den bouw van een klooster. De bestaansmogelijkheid was ook niet groot, ofschoon de Z.E. Heer Pastoor nog 't plan in uitzicht stelde, dat er eenmaal een meisjesschool zou worden opgericht waardoor nog een tweede Zuster-onderwijzeres zou kunnen geplaatst worden. Dan kwam de vraag, wáár 't nieuwe klooster zou moeten komen. Achter de school was nog een bouwterrein, maar om verschillende redenen achtte men dat niet de geschikte plaats. Links van de school was nog een dubbel woonhuis, dat het eigendom was van de kerk. Maar men kon toch de beide gezinnen, die het bewoonden, niet op straat zetten. Bovendien waren daar nog moeilijkheden van financiële aard aan verbonden. Rechts van de school bevond zich nog een dubbel woonhuis [De Goorn 57-58, JvdL], eveneens het eigendom van de kerk (afb. 4). Dit was nog in goede conditie. De bewoners waren rentenierende oudjes, die, zij het dan ook ongaarne toch wel genegen waren het huis te verlaten en ook wel in de gelegenheid waren een andere woning te vinden. Op dat huis werd nu de aandacht gevestigd. Het werd bezichtigd door de Z.E. Moeder Priorin en de eerw. Zr. M Bertranda en men dacht, dat er met enige veranderingen wel een voorlopig kloostertje van gemaakt kon worden."

Pastoor Jansen is teleurgesteld dat de congregatie afziet van nieuwbouw en in plaats daarvan dit dubbele woonhuis wil huren. "De voorzitter vind dit een onaangename geschiedenis, en vind dat deze huizen voor dat doel geheel ongeschikt zijn "7). Het kerkbestuur wenst alleen tot verhuur over te gaan als bij beëindiging van het huurcontract alle veranderingen weer ongedaan worden gemaakt. Laat de zusters het pand maar kopen "dan kunnen zij zelf met de huizen doen wat zij willen". Na overleg gaan de zusters alsnog overstag en besluiten tot aankoop voor f 8.000,-. De bisschop van Haarlem gaat akkoord met de verkoop, maar de bisschop van Den Bosch waaronder de zusters vallen, acht het toch beter dat de zusters de huisjes huren⁸⁾.

Afb. 4. De Goorn 57-58. De zusters wilden dit dubbele woonhuis rechts naast de Rosaschool graag huren van het kerkbestuur om als voorlopig klooster dienst te doen (foto d.d. 16-8-2004).

Een patstelling is het gevolg, want het kerkbestuur vindt dat, nu Haarlem na raadpleging van de deken en het kathedraal kapittel akkoord is met verkoop, zij niet meer met verhuur bij de bisschop aan kunnen komen⁹⁾. Een brief aan Neerbosch waarin het kerkbestuur mededeelt alleen bereid te zijn tot verkoop blijft onbeantwoord. Vervolgens schrijft pastoor Jansen aan de zusters dat het kerkbestuur alsnog bereid is de huizen te verhuren, mits ze dit zelf regelen met Haarlem en binnen tien dagen uitslag geven om de huurders niet langer in onzekerheid te laten¹⁰⁾. Na twee weken is nog geen antwoord binnen en wordt de zaak als afgedaan beschouwd. Eén van de twee huurders, de weduwe Berger, heeft inmiddels een andere woning gehuurd en het vrijkomende huis wordt verhuurd aan de koster met zijn gezin. Ruim een half jaar later richten de plannen zich weer op het dubbele huis links van de Rosaschool dat na afbraak een ruim bouwterrein oplevert. "Na veel moeilijkheden en onderhandelingen, werd dit perceel nu toch het meest geschikt geacht voor 't verwezenlijken der bouwplannen. Aan de bewoners werd meegedeeld, dat ze moesten uitzien naar een andere woongelegenheden. Maar dat was gauwer gezegd dan gedaan. De in deze tijd bijna algemene woningnood ten plattelande heerste ook in deze streken en in den gehelen omtrek

NIC. MOLENAAR
ARCHITECT B.N.A.

FLORES GRIPSTRAAT 33
TELEFOON No. 774329
POSTREKEN. No. 27122

S-GRAVENHAGE, 11 Mei 1938

Aan den Zeereerw. Pater
L. Jansen O.P.
de Goorn (N.H.)

Zeereerw. Heer Pastoor,

De Z.E. Priorin van de St. ROSA-stichting te NEERBOSCH heeft mij opgedragen een ontwerp te maken voor een kloostertje in Uw parochie. Zij heeft mij verzocht mij tot U te richten om het beschikbare terrein te bezien. In verband daarmede verzoek ik U beleefd om een onderhoud. Daar de Zusters erg veel haast hebben met den bouw stel ik mij voor a.s. Vrijdagmorgen naar de GOORN te gaan en hoop, dat U zulks gelegen komt. Mocht het U eventueel niet schikken, wilt U dan zoo goed zijn mij een anderen dag op te geven. Ik verzoek U m.h.o. de groote haast der zusters mijn bezoek op zoo korten termijn te willen verontschuldigen. Behoudens Uw tegenbericht vertrouw ik, dat mijn komst U Vrijdag a.s. past.

Met beleefde groeten en de meeste hoogachting

Uw dw. dn.

Nic. Molenaar

was geen woning te vinden, waar de beide gezinnen konden worden ondergebracht. Er moest dus gebouwd worden." Voor deze gezinnen Koning en Laan zal met hulp van de boerenleenbank aan de huidige Nicolaas Koppesstraat een nieuw dubbel woonhuis gebouwd worden (nrs. 1 en 3).

Nu vervangende woonruimte geregeld is, kan medio 1938 de overdracht plaatsvinden. Het perceel waarop de bewaarschool staat, tot dan eigendom van de kerk, is bij de verkoop inbegrepen. Het kerkbestuur stelt wel als voorwaarde dat er voldoende grond over blijft voor de bouw van een meisjesschool (voor dat doel was het dubbele huis indertijd aangekocht).

Na twee jaar touwtrekken komt er eindelijk schot in de zaak.

Omdat de zusters graag het nieuwe klooster voor de najaarsbuien onder de pannen hebben, wordt vaart achter de bouwplannen gezet.

Nadat Haarlem op 7 mei 1938 akkoord gegaan is met de verkoop, geeft moeder-overste M. Willibrorda Willard opdracht aan de Haagse architect Nicolaas Molenaar om het bouwterrein te bekijken en een kloostertje te ontwerpen (zie brief hierboven)¹¹). Molenaar was een bekend katholiek architect en had ook het zojuist gereedgekomen klooster in de Kootwijkstraat in Den Haag ontworpen, eveneens een klooster van de Dominicanessen van Neerbosch (afb. 5, 19 maart 1938 was dit klooster ingewijd). Blijkbaar was men tevreden over zijn werkzaamheden en ook Jansen vond Molenaar na zijn bezoek aan De Goorn "flink voor zijn taak"¹²). Om dat het klooster gepland was op de plaats van het dubbele woonhuis en de vervangende huisvesting nog gebouwd moest worden, kon het nog lang gaan duren. "Maar inmiddels kwam de Z.E. Moeder Priorin eens een kijkje nemen, hoever de werkzaamheden al gevorderd waren. Dat was zeker een beschikking der Goddelijke Voorzienigheid. Haareerw. begreep, dat er op deze manier nog wel een paar maanden overheen zouden gaan, voordat men met de werkzaamheden kon beginnen en er werd kort en goed beslist, dat 't klooster niet zou gebouwd worden, precies op de plaats waar 't woonhuis stond, maar daar achter, dus enige meters van de straat. Ook uit schoonheidsoogpunt verdiende dit plan verreweg de voorkeur, afgezien nog van de andere voordelen die het bood, in tegenstelling

KLOOSTER „ST. JOZEF ZORG“. VOORGEVEL.

Arch. N. Molenaar Jr.

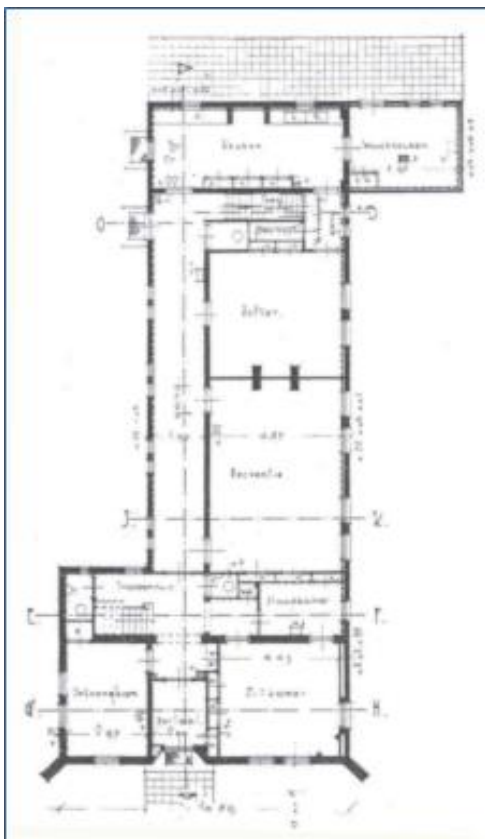
Afb. 5. Het klooster "Huize St. Jozefzorg" aan de Kootwijkstraat in Den Haag, in 1937-1938 gebouwd naar ontwerp van Nicolaas Molenaar (foto uit 1938). Opvallend zijn de overeenkomsten tussen het rechter gedeelte van dit klooster en de voorgevel van Maria-oord: vergelijk bijvoorbeeld de gevelindeling, de entree, en de gepaarde spitsboogvensters ter plaatse van de kapel op de verdieping.

met 't wonen vlak aan de straat. Nu was alles opgelost. De twee gezinnen konden rustig blijven wonen en de bouw van 't klooster kon
 schoonheidsoogpunt verdiende dit plan verreweg de voorkeur,
 afgezien nog van de andere voordelen die het bood, in tegenstelling met 't wonen vlak aan de straat. Nu was
 alles opgelost. De twee gezinnen konden rustig blijven wonen en de bouw van 't klooster kon toch
 doorgaan." Op verzoek van de zusters zal het werk worden uitgevoerd door de Larense aannemer J.A.
 Snelder met inschakeling van werkvolk uit de buurt. Eind juni wordt begonnen met de grondwerkzaamheden
 voor het nieuwe klooster. Alvorens de bouwgeschiedenis te behandelen, wordt kort ingegaan op het leven en
 werk van de architect van Maria-oord, Nicolaas Molenaar junior.

Architect Molenaar

Architect Nicolaas Felix Andreas Molenaar wordt blijkens de bij het Centraal Bureau voor Genealogie
 bewaarde persoonskaart op 27 juni 1892 geboren in Den Haag als zoon van Nicolaas Molenaar (Sneek 1850
 - Den Haag 1930) en Maria Margaretha van der Werf (geb. Sneek 1850). Zijn vader komt uit een Sneker
 timmermansfamilie en heeft zich opgewerkt tot een bekend katholiek architect die meer dan tweehonderd
 gebouwen realiseerde in ruim dertig plaatsen¹³). Hieronder het bekende Canisiuscollege (1898-1899), het
 voormalige opleidingscentrum van de paters Jezuïeten in Nijmegen, en 24 r.-k. kerken, waaronder de St.
 Lambertus (1904 e.v.) in De Weere en de St. Franciscus Xaverius in Enkhuizen (1905; uitbreiding 1929).
 Nicolaas junior wordt evenals zijn vader architect en door hem opgeleid. Hij gaat werken op het door zijn
 vader in 1885 in Den Haag opgerichte architectenbureau en zet dit vanaf circa 1925 zelfstandig voort en na
 het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd in 1957 in associatie met P.A.N. Sips. Op 27 juli 1922
 trouwt Nicolaas Molenaar, 30 jaar oud, in Utrecht met de 28-jarige Johanna Maria Antonia van Dijk (geb.
 Utrecht 1894). Ze gaan wonen in Den Haag, waar vijf kinderen geboren worden.
 Nicolaas Molenaar junior heeft veel in Den Haag gebouwd, vooral kerken, scholen en villa's.¹⁴) Evenals zijn
 vader staan vijf Haagse kerken op zijn naam.¹⁵) Ook buiten de hofstad was Nicolaas jr. actief, met name in
 het bisdom Haarlem en dan hoofdzakelijk voor

Afbeelding a.

Afbeelding b.

Afb. a. Oorspronkelijke plattegrond van de begane grond van Maria-oord.

Afb. b. Oorspronkelijke plattegrond van de eerste verdieping van Maria-oord.

katholieke opdrachtgevers: kerkbesturen en besturen van congregaties. Enkele mij bekende werken in Noord-Holland zijn: het broederhuis "Huize Saint-Louis" (1925-1926) aan de Nassaulaan in Alkmaar, het westelijk deel met toren (1929) van de Franciscus Xaveriuskerk in Enkhuizen (onder Nicolaas senior begonnen), de kerk van de H.H. Martelaren van Gorcum (1931 of 1932) aan de Boschjesstraat in Koog aan de Zaan, de O.L.V. van Lourdeskerk (1934) in Zuidermeer, het zusterhuis annex zieken- en kraaminrichting Sint Jozef (1937) aan de Kerklaan in Heemskerk, en uiteraard het klooster Maria-oord (1938-1939) in De Goorn.

Stilistisch behoort het werk van Nicolaas Molenaar jr. tot het Traditionalisme, een vooral onder katholieke architecten populaire architectuurstroming die zich laat inspireren door vormen en waarden uit het verleden en zich afzet tegen het Functionalisme met zijn strakke lijnen, witgepleisterde of grotendeels glazen gevels, en platte daken. Voorman van het Traditionalisme was de Delftse hoogleraar M.J. Granpré Molière, waardoor deze stijl ook als Delftse School bekend staat. "Kenmerkend door deze bouwstijl is de geslotenheid van de bakstenen gevels, de hoog opgaande pannen zadeldaken met kleine overstekken, de toepassing van eenvoudige traditionele hoofdvormen en het gebruik van natuurlijke materialen (...). Vele katholieke kerken en kloosters van de Delftse School zijn geïnspireerd op Romaanse en vroegchristelijke voorbeelden en zijn herkenbaar aan zware, nauwelijks versierde bakstenen bouwmassa's met steunberen en kleine rondboogvensters"¹⁶). Deze kenmerken zien we ook duidelijk terug bij Maria-oord, onder meer in de gesloten bakstenen bouwmassa van de voorbouw met zijn kleine kapelramen (hier in gotische spitsboogvariant) en de overhoekse steunberen die de voorgevel flankeren (uit constructief oogpunt zijn deze overigens geheel overbodig).

Naast zijn architectenpraktijk was Nicolaas Molenaar onder meer actief als secretaris in het hoofdbestuur van de Algemene Katholieke Kunstenaars Vereniging (A.K.K.V.). Ook was hij redacteur van *Het R.K. Bouwblad*, het tweewekelijkse tijdschrift van deze vereniging en dé spreekbuis van de traditionalisten. Hierin heeft hij zelf meermalen gepubliceerd en staan ook enkele artikelen waarin nieuw werk van hem wordt besproken. In het tweede nummer van jaargang 11 (1939-1940) is ook een artikel opgenomen over Maria-oord, geïllustreerd met een situatietekening, plattegronden van de begane grond en de eerste verdieping (afb. 6 en 7), en vier foto's van het exterieur (waaronder afb. 8 en 9). De gedetailleerde inhoud en het ontbreken van een naam of initialen onderaan het artikel doen vermoeden dat dit artikel door Molenaar zelf is geschreven. Omdat het een informatieve beschrijving geeft van het klooster is de tekst integraal overgenomen (zie bijlage 2).

Bij het 40-jarig bestaan van het A.K.K.V. in 1961 wordt Nicolaas Molenaar wegens zijn verdiensten voor de vereniging tot erelid benoemd. In 1964 verhuist de familie Molenaar naar Doetinchem en vervolgens in 1970 naar Groesbeek. Op 22 mei 1973 overlijdt Nicolaas Molenaar op 80-jarige leeftijd in Nijmegen.

Bouwgeschiedenis

In de *Kroniek Maria-Oord* wordt uitgebreid verslag gedaan van de bouwgeschiedenis en ingebruikname van Maria-oord. Hieronder volgen enkele interessante passages:

"Na nog wat nodige voorbereiding werd eind Juni de eerste spade in den grond gezet, door twee werkloze ingezetenen der parochie: J. Wortel en een zekere Koning. Een zware karwei was nu begonnen. Het duurde lang, eer men zover gevorderd was, dat men met heien kon beginnen. Maar toch, 't kwam klaar en op zekeren namiddag werd de gehele buurt in opschudding gebracht door de aankomst van een geweldige machine, getrokken door een tractor. Het "gewichtige" geval zakte op de betegelde speelplaats enige decimeters in de grond.

Twee dagen later begon men met proefheien. 15 à 16 meter werden de zware heipalen in den grond gedreven, om op zeer solide wijze 't fundament te vormen voor 't stoffelijk gedeelte van Maria-Oord. Deze palen werden onderling door gewapend beton verbonden en nadat de funderingen gemetseld waren tot boven de grond, kon met 't optrekken der muren begonnen worden. Weer gingen er een paar maanden voorbij. Langzaam, maar zeker, rees 't statige kloostergebouw omhoog en ofschoon 't nog gedeeltelijk schuilging

achter 't oude huisje dat nu nog veel armzaliger aandeed, kreeg men toch reeds de overtuiging, dat eenmaal door dit gebouw aan de gehele omgeving een ander aanzien zou gegeven worden. Aanvankelijk had men gedacht, begin November 't klooster in gebruik te kunnen nemen, maar 't bleek al spoedig, dat 't wel wat later zou gebeuren."

Op 29 december 1938 arriveerden de nieuwe bewoonsters van het klooster en bracht een verhuishwagen de door moeder-overste in Neerbosch meegegeven huisraad die tijdelijk werd opgeslagen in de Rosaschool.

"Door de strenge vorst van den laatsten tijd, had 't werk bijna geheel stilgelegen, en men behoefde maar even een blik te slaan op 't toekomstig Maria-Oord om te begrijpen, dat er van bewonen van dit huis voorlopig nog geen sprake kon zijn. Het was dan ook voor die Zusters, die zich een huis hadden voorgesteld, dat zo goed als klaar was wel even een teleurstelling, toen Zij er eens een kijkje gingen nemen. Nog nergens deuren, nog geen vloeren, geen drempels of vensterbanken. De Oostenwind floot er aan alle zijden doorheen. De muren waren nog maar gedeeltelijk gepleisterd, en wat gepleisterd was, viel er weer af, of moest er weer af gehaald worden, omdat het bevroren was. De kuipen vol bevroren cement, die hier en daar bij de fel brandende kachels geplaatst waren, om te ontdooien boden een allesbehalve bemoedigende aanblik.

Gelukkig keerde de wind en bleef 't dooien, zodat er tenminste vooruitzicht bestond, dat er spoedig weer flink gewerkt kon worden. Er werd besloten nog een week langer vakantie te geven aan de leerlingen van bewaar- en naaischool en dan in de naaischool voorlopig te blijven wonen, het speellokaal in te richten tot slaapzaal, het voorste gedeelte van de gang tot spreekkamer en 't achterste gedeelte tot keuken.

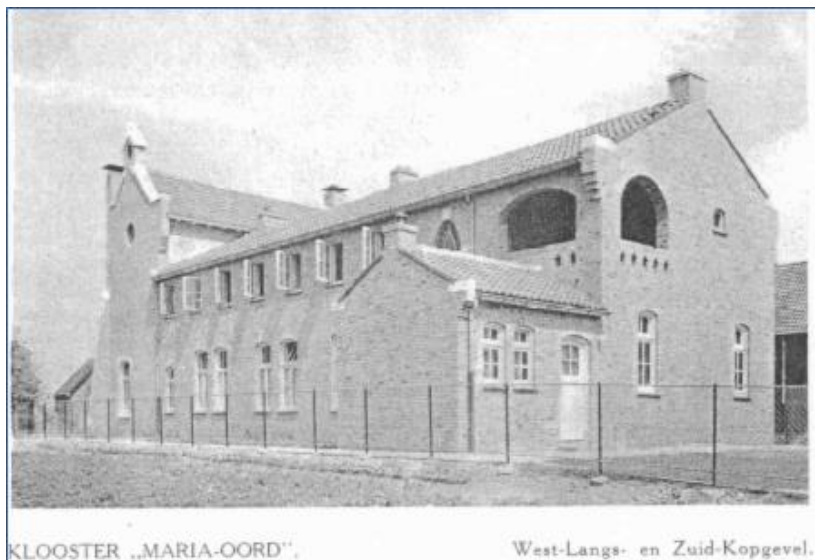
Toen alles eenmaal op zijn plaats was, viel 't nog mee. De lokalen waren allen heerlijk verwarmd en de naaischool werd heel gezellig ingericht, de ene helft tot refter en de andere helft tot recreatiezaal.

Als de tijd om te bidden daar was, werd de "recreatiekamer" tot kapel gepromoveerd. Er was zelfs een orgel aanwezig, zodat we na de Completen het Salve Regina konden zingen, begeleid door orgelspel.

Langs de wanden waren de kruiswegstaties opgehangen; voor de lage ramen stonden mooie planten en bloemen."

"Met het bouwen werd nu intussen ook spoed gemaakt. En bijna alle krachten werden geconcentreerd op keuken, refter en recreatiekamer, zodat men zo spoedig mogelijk, althans overdag zijn intrek zou kunnen nemen in Maria-Oord, en dus de naai-

en bewaarschool weer gewoon door konden gaan. Men bleef voorlopig nog slapen in 't speellokaal, ook toen de cellen al klaar waren, vanwege de grote vochtigheid der muren. En als 's avonds de bel voor het einde der recreatie belde, werd gezamenlijk hier het avondgebed gebeden, en dan trok de kleine optocht, voorafgegaan door een grote stormlantaarn, voorzichtig, voetje voor voetje, door waterplassen, modder en sneeuw, hier op een plankje, daar over een steen lopende, naar 't gelukkig dichtbij logement, de naaischool met haar heerlijk verwarmde "slaapzaal", waar na een half uurtje alles in diepe rust was."

Afb. 8. Maria-oord kort na de bouw (vanuit ZW richting).

Jos van der Lee (Wordt vervolgd).

BIJLAGE 1.

Verslag van de bouw en de opening van de Rosaschool (bron: *Kroniek Maria-Oord*).

"En zo werden de mensen op zekeren dag verrast door 't simpel krantenbericht, dat er binnen afzienbare tijd een bewaar- en naaischool zou verrijzen in de Goorn. Was 't echt waar? Ja, hoor! 't Was werkelijk zo, want 's Zondags d.o.v. werd door de Z.E. Pastoor het grote nieuws aan Zijn parochianen medegedeeld; tevens vertelde Zijneerw. waar de plaats voor de nieuwe school bepaald was. Het was een stukje grond, tot nu toe eigendom van de kerk, dat zich op slechts geringe afstand van de kerk bevond. Een stukje natuurschoon kon men 't niet noemen. Integendeel. Een grote brede sloot, van waaruit zich allesbehalve liefelijke geuren over de omgeving verspreidden, nam bijna 't gehele aanstaande bouwterrein in beslag, zodat 't aanzien van de hoofdstraat er aanmerkelijk op vooruit beloofde te gaan door de verwezenlijking der bouwplannen. Door de Z.E. Pastoor werd een beroep gedaan op de welwillendheid van de parochianen, om hun tijd en krachten beschikbaar te stellen voor 't kosteloos dempen van de sloot en 't verdere grondwerk. Met bewonderenswaardige ijver werd hieraan door de parochianen gevolg gegeven, zodat de eerste werkzaamheden al spoedig in vollen gang waren. Weldra werd nu 't bouwen aanbesteed, voor zover mogelijk onder de aannemers der eigen parochie. En dan zag men zachtjes aan het werk vorderen en bleek 't al spoedig, dat de nieuwe school zou worden een echt gezellig en comfortabel gebouwtje, dat een sieraad mocht worden genoemd voor de parochie. Twee lokalen voor de fröbelschool, één lokaal voor de meisjes, die onderricht ontvangen in knippen en naaien; daarachter een paskamertje en aan de andere kant nog een speellokaal voor de kleintjes.

Met rasse schreden naderde het gebouw nu zijn voltooiing en de inwijding werd bepaald op Zondag 26 Mei 1935. En de Zusters, die 't onderwijs zouden geven? Deze zouden voorlopig bewoonsters zijn van 't klooster te Obdam, vanwaar uit ze elken morgen per auto zich naar Goorn zouden begeven, om 's avonds, na gedane dagtaak weder derwaarts te keren. Het waren: de eerw. Zrs. M. Pancratia Winters, en Zr. M. Conrada Herboldt, die bestemd waren voor de fröbelschool en Zr. M. Wynanda Kronenberg voor de naaischool. Zo brak de dag aan waarnaar de Z.E. Heer Pastoor, maar ook de parochianen van de Goorn al zo lang verlangend hadden uitgezien, de dag, dat de school plechtig zou worden ingewijd en officieel in gebruik zou worden genomen.

Het meizonnetje goot al vroeg haar stralen over de feestelijk versierde Goorn. Overal wapperden de vlaggen en al vroeg was 't een bedrijvigheid van belang door de vrolijke schooljeugd, die tegen de tijd, dat de Zusters zouden aankomen, keurig in de rij aan de grens van 't dorpje waren opgesteld, om de komenden te begroeten. Daar kwamen eindelijk in matige vaart drie luxe auto's aangereden, waarin zich bevonden de eerw. Priorin M. Bonifacia van Obdam, de eerw. Zr M. Fabiola als afgevaardigde van de Z.E. Moeder Priorin, de drie bovengenoemde Zusters, die hier hun werkzaamheden zouden beginnen en nog enige Zusters van de Obdamse gemeenschap. De auto's hielden stil en nu trad de Z.E. Heer Pastoor naar voren om de Zusters in Zijn parochie het welkom toe te roepen. Eveneens waren ter verwelcoming aanwezig de Weleerw. Pater I. v. Gent, de Z.E. Pater Hagemans en de Z.E. Pater Oorsprong, beide pastoor te Alkmaar. Ook de schooljeugd stemde enthousiast in met dit "welkom", door luid hoera-geroep. Met de fanfare voorop trok nu de stoet naar de kerk onder overgrote belangstelling der parochianen, die aan weerszijden van den weg stonden, en al groetend en wuivend ook hun welkom aan de Zusters toeriepen. Voor de kerk uitgestapt gingen nu de Zusters, voorafgegaan door de Z.E. Heer Pastoor, de keurig en smaakvol versierde kerk binnen. Terwijl de klokken hun feestelijke klanken de lucht in galmden en 't orgel zijn meest welluidende melodiën liet horen, vulde zich langzamerhand 't ruime kerkgebouw tot in alle hoeken. Geen plaats bleef onbezet. Nu kwam 't ogenblik van de H. Mis, die werd opgedragen door de Z.E. Heer Pastoor Jansen, geassisteerd door Pastoor Hagemans als diaken en Pastoor Oorsprong als sub-diaken. Als ceremoniaris fungeerde de weleerw. Pater I. v. Gent. De misdienaartjes, elf in getal deden hun uiterste best. Toen de H. Mis ten einde was, werd de "Veni Creator" ingezet. Als deze lofzang ten einde was, stelde zich weer de stoet op van kinderen, heren Zangers, Priesters, Zusters en genoodigden en na de woorden: "Procedamus in pace", trok men wederom onder 't plechtig gebeier der klokken en voorafgegaan door de schetterende fanfare in marstempo naar de nieuwe school. Daar aangekomen, begon men met de zegening van 't gebouw aan de buitenkant. Vervolgens werden alle lokalen afzonderlijk ingewijd. Dan werd 't Kruisbeeld gezegend en in de school opgehangen. Ook alle aanwezigen ontvingen tenslotte den zegen des Priesters.

Hierna werd een woord van dank gesproken door de Z.E. Heer Pastoor. Een woord van dank, op de eerste plaats aan de grote Gever van alle goed, voor alle genaden en zegening, door Hem vooral gedurende de laatste jaren over deze parochie uitgestort. "Dankbaar erkennen we", aldus de Pastoor, "dat God in rijke overvloed onze verlangens en wensen heeft gezegend en vervuld, zodat we thans hier hebben zien oprijzen

een gebouw, dat geheel zijn doel beantwoordt een stichting waarnaar we allen met groot verlangen hebben uitgezien, een nieuwe bewaarschool. Dank aan God, Die ons in de gelegenheid stelde, dit werk te volbrengen, Hem ter eer en tot heil van de kleinen, die steeds de lievelingen van Zijn Goddelijk Hart zijn geweest. Immers, tijdens Zijn omwandeling op aarde sprak de Goddelijke Heiland; "Laat de kleinen tot Mij komen"; "en zie hier nu een gebouw dat juist werd opgericht met 't doel, de kleinen, en ja, ook de allerkleinsten te leren komen naar den Goddelijken Kindervriend, opdat zij op latere leeftijd, op de eerste grondslag, die hier werd gelegd, zouden voortleven en trouwe vrienden zouden blijven van hun Goddelijken Meester. Nog beter dan wij zullen daarom deze kleinen zelf hun dank kunnen vertolken". Nu zette het gehele kinderkoor, dat inmiddels buiten stond opgesteld het: "Aan U, o Koning der eeuwen", in. De ramen werden opengezet, zodat alle gasten konden genieten van de blijde enthousiaste kindersang. Hierna bracht de Z.E. Heer Pastoor hulde en dank aan de Z.E. Moeder Priorin, wier tegenwoordigheid Hij hier node miste en zeide, dat het aan Haar bereidvaardigheid en aan de vrijgevigheid van de Congregatie van Neerbosch te danken was, dat hier deze mooie school tot stand kwam. "Brenge aan Moeder Priorin", aldus Zijneerw., "mijn hartelijke en oprechte dank en zeg Haar, dat we blijde en dankbaar zijn, de Zusters van Neerbosch in ons midden te begroeten". Hier ging Mijnheer Pastoor nog even na, het werk der religieuzen in de katholieke kerk. Als engelen van naastenliefde vinden we ze overal in ziekenhuizen en hospitalen, op 't oorlogsveld en aan 't sterfbed van arme oude stumperds. Allen brengen zij zichzelf ten offer, God ter ere, en in dienst en tot heil van den evenmens. "Deze keurbende", aldus Pastoor, "deze Bruiden Christi, wij vinden ze alleen in de Katholieke Kerk, en Zij moeten zijn een voorbeeld en toonbeeld voor ons allen. En zo zien we ze ook in ons midden, om hier hun krachten te gaan besteden aan de opvoeding van onze kleinen, en in liefde en opoffering hun eerste schreden te richten. Nu zal onze blijde kinderschaar U uit ons aller naam het welkom toezingen". En daar zetten de kinderen in:

Wijze:

"Alle man van Neerlands stam.
 Zingt te samen, nu verblijd,
 Laten wij van harte juichen,
 Onze vreugde U betuigen,
 Dat Ge hier gekomen zijt.
 Om te werken in dees' school.
 Voor de jeugd.
 Daarom wensn we^op dees' dag
 Dat God Uw arbeid zeeg'nen mag.
 Wie had dat nu ooit gedacht
 Een bewaarschool voor de kleinen,
 En nog wel zo'n hele fijne,
 Daar werd jaren op gewacht;
 Maar nu is ze voor elkaar
 Kant en klaar
 Daarom klinkt verheugd ons lied,
 Naar Spierdijk gaan, hoeft nu niet.

Zingen wij dus met elkaar
 Zusters Dominicanessen,
 Geven hier hun wijze lessen
 Aan een kleine kleuterschaar
 En van ganser harte blij
 Zingen wij
 Geve God U steeds de kracht
 Voor 't werk, dat U hier wacht.

Daarna bracht Pastoor nog hulde aan Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin en wees erop, dat we behalve degelijke katholieken, ook echte goede Nederlanders moeten zijn met een warme, hartelijke vaderlandsliefde. Tevens sprak Hij den wens uit, dat er in ons dierbaar Vaderland, onder Haar regering in deze moeilijke tijden, vrede en eendracht mogen heersen.

Nu werd, onder begeleiding van het fanfarecorps het "Wilhelmus" gezongen door alle aanwezigen. Tenslotte bracht Zijneerw. nog hulde en dank aan allen, die op de een of andere wijze hadden medegeholpen en bijgedragen tot 't tot stand komen van deze school. En dan noemde de Spreker op de eerste plaats de Heren Burgemeesters van Avenhorn, Berkhout en Ursem, die evenals de Dokter en Notaris van Spierdijk van hun belangstelling blijk gaven, door hier aanwezig te zijn. Hulde aan den aannemer, en niet minder aan den opzichter, die met zo grote zorg en toewijding het werk had geleid. Verder de onderaannemer en de verschillende leveranciers die allen het hunne ertoe hadden bijgedragen, om tot een mooi geheel te komen. Vooral mocht ook niet vergeten worden de milde schenking der parochie, waartoe allen hebben bijgedragen, n.l. het solide hek, dat zozeer 't aanzien van de school verfraait. En dan nog warme dank aan allen, die in het begin 't moeilijke, zware graafwerk verrichtten.

Met een luid "hoera" werden de woorden van Pastoor toegejuicht en nu verklaarde Zijneerw de school voor ingewijd en de plechtigheid gesloten. We kunnen niet nalaten hier even dankbaar te memoreren, alles wat de Z.E. Pastoor, alsmede de W.E. Pater van Gent zelf deden voor 't tot stand komen van deze school. Beiden hebben met ijver en toewijding ervoor gearbeid, alles voorbereidende, alles regelende, zodat op practische, degelijke wijze in alles werd voorzien.

Na de toespraak van de Z.E. Heer Pastoor nam de edelachtbare Heer Burgemeester van Avenhorn het woord en betuigde zijn dank voor de uitnodiging en voor hetgeen Hij hier mocht aanschouwen en sprak de wens uit, dat onder de leiding der Zusters deze school zich zou mogen verheugen in een groten bloei, en vele vruchten zou mogen afwerpen voor de Parochie en omliggende gemeenten. De Burgemeester van Berkhout sloot zich aan bij de woorden van Zijn Collega. Nu verkreeg de Burgemeester van Ursem het woord. Hij wenste Z.E. Heer Pastoor geluk met 't bezit van deze school, dat Hij, als katholiek Burgemeester des te meer waardeerde, daar Hij zelf al twintig jaren lang pogingen heeft aangewend om een dergelijke school in Zijn gemeente te krijgen, tot nu toe, helaas, zonder succes.

Nu kregen de aanwezigen de gelegenheid om de school te bezichtigen, waarvan een dankbaar gebruik werd gemaakt. Men was vol lof over alles. Degelijk, practisch was alles ingericht. Mooie brede ramen zorgden voor overvloed van licht, waardoor 't geheel er nog aantrekkelijker en gezelliger uitziet. Op den gevel prijkt in sierlijke letters: St. Rosa-school, als een aardige attentie van de Zeereerw. Heer Pastoor, omdat naar Zijn mening vanuit de St. Rosa-stichting te Neerbosch de eerste grondslag was gelegd voor deze school.

Na afloop van de plechtigheid werden de Zusters nog aan de pastorie ontvangen, waar als blijvend aandenken aan dezen dag, door de Z.E. Heer Pastoor een zeer mooie kunstfoto werd meegegeven voor de Z.E. Moeder Priorin. Nu keerde men terug naar Obdam, dankbaar gestemd en vol verwachting voor de nieuwe stichting. Daar werd natuurlijk alles in geuren en kleuren verteld. Voortaan zou ook hier 't leven een beetje anders moeten worden ingericht, terwille van de nieuwe werkzaamheden, die nu een aanvang gingen nemen."

Voortaan zag men nu elken morgen drie van St. Dominicus' dochters per auto naar school rijden; en 's avonds na gedane taak keerden ze weer, om nog zoveel mogelijk aan 't communiteitsleven deel te nemen. 's Avonds in de recreatie wisten ze, vooral den eersten tijd veel te vertellen over hun interessante belevingen met de lieve Goornse jeugd, waarvan een groot gedeelte nog bang was van die vreemde mensen met een kap op, zoals ze nog nooit hadden gezien. En de meesten moesten er niets van hebben, om zo'n hele dag stil te zitten en binnen te blijven of naar buiten te gaan, naar gelang Zuster dat wilde. Ze gaven zo maar niet hun lieve vrijheid prijs. En de eerste dagen konden de Zusters dan ook volop genieten van een aandoenlijk concert, dat gewoonlijk pas eindigde, als hoed en muts voor den dag werden gehaald en er aanstalten werden gemaakt om weer naar Moeder te gaan. Maar dat duurde niet lang. En nu, na enige jaren kan men zich niet meer voorstellen, dat 't eerst zo was.

Ook de dagelijkse autorit bracht menig koddig avontuur mede, vanwege de koeien, varkens, schapen, eenden en andere twee- of viervoetige straatgebruikers, wat dan met de nodige hilariteit 's avonds in de recreatie werd verteld. (...) Elken dag reed de auto op en neer. De mensen raakten eraan gewoon en wisten precies op welk uur ze 's morgens even voor 't raam moesten verschijnen, om de Zusters voorbij te zien rijden en even te wuiven. Ook de zusters raakten eraan gewoon, ofschoon ze toch wel eens met stil verlangen hoopten, dat ze dit leven van heen en weer trekken weer mochten verwisselen met het misschien minder interessante, maar meer kloosterlijke, gewone communiteitsleven. Maar men wist het. Dat uur was nog niet gekomen en ze offerden hun verlangens op, zo lang als 't God zou behagen."

BIJLAGE 2.

Klooster "Mariaoord" in "De Goorn" N.H., architect: Nics. Molenaar, in: *Het R.K. bouwblad. Veertiendaagsch tijdschrift voor bouw- en sierkunst. Officieel orgaan der Algemeene Katholieke Kunstenaarsvereniging*, jrg. 11 (1939-1940) nr. 2, pp.27-30.

"Het kloostertje is gebouwd voor de tien zusters Dominicanessen (moederhuis St. Rosa-stichting te Neerbosch bij Nijmegen) die zich hebben belast met het geven van lager-, voorbereidend lager- en naaischoolonderwijs ter plaatse in den Goorn, een gehucht onder Berkhout. Gaande van Avenhorn naar Hoorn, ziet men even voorbij de R.K. Kerk aan de zuidzijde van den weg het bouwterrein. Zeventien Meter van den weg af, aan alle kanten vrij en met den rug naar het water gekeerd, ligt daar het kloostertje, dat van half Juli 1938 tot half Februari '39 werd gebouwd door de aannemers J.A.

Snelder & Zn. te Laren (N.H.), van wie de zoon de uitvoering leidde. De omplanting moet nog worden aangelegd. Het ligt er noordelijk; het klimaat, onder invloed van twee zeeën, is er vrij ruw en dit heeft mede het ruige karakter van den bouw bepaald, bestand als het daar zijn moet tegen hevigen windaanval, kille zeedampen, barre koude. De hooge noordgevel, waarin op de verdieping de kapelramen, heeft in dit verband dat gesloten karakter verkregen. De gevels zijn bij het opmetselen platvol gevoegd.

KLOOSTER „MARIA-OORD“.

Oost-Langs- en Zuid-Kopgevel.

Afb. 9. Maria-oord kort na de bouw gezien vanuit zuidoostelijke richting. In 1961 zou de oostelijke langsgewel ter hoogte van de begane grond over de volle lengte worden uitgebouwd.

Aan West- en Oostgevel is de bewoning geprojecteerd, beneden de recreatie en refter, boven de slaapcellen, de zuster-logeer- en ziekenkamers. Achter aan de zuidzijde beneden (bij de refter) de keukens, boven het overdekte terras. Onder de kookkeuken de kelder.

In den voorbouw beneden, buiten het slot [het alleen voor de zusters toegankelijke kloostergedeelte, bij Maria-oord duidelijk vormgegeven in de lagere achtervleugel, JvdL], liggen de vertrekken voor de leeken, de spreek- en ontvangkamers, voorts de leekenlogeerkamer. De trapopgang voert buiten het slot naar de kapel. De zusters hebben haar eigen slottrap, achter, waarmede ook zij de kapel bereiken. Deze is ingericht voor het koorgebed, dat door deze orde-zusters in hoge eere wordt gehouden. Tot dat doel zijn de langsmuren met banken bezet. Boven de sacristie is nog een bergzolder. Ziehier in het kort de heele behuizing saamgevat. De muren zijn opgetrokken van baksteen; buiten klinkers met gesinterde koppen, de kapelmuren binnen van oranjekleurigen handvormsteen op een bruinverglaasde lambri; scheidings- en spouwanden van Molersteen. Waar noodig, beklamping van aerocretegasbetonnen platen. Pannen, verbeterde Hollandsche van "De Valk" te Echt (L.). De ramen zijn in houten kozijnen gevat en buiten ivoorkleurig geschilderd. De binnenkleuren voor gangen en cellen zijn licht, gebroken wit, de kamers zijn grijs-groen geschilderd; het kapelplafond is getoogd en van oregon-pine, mat gelakt en sober gedecoreerd. De balklagen zijn schoon, in zicht gehouden; daartusschen werden donacona-isolatieplaten getimmerd. Het hang- en sluitwerk is van de Firma Gebrs. van Campen te Nijmegen.

De bouw rust op dennen heipalen van 16,- M. lengte, waaroverheen een betonfundering en dito vloer. Raadgevend ingenieur was dh. L. Huydts uit 's-Gravenhage. De aannemingsom was ong. 26.000,- gulden."

NOTEN

¹) *Kroniek Maria-Oord*. De overige citaten in dit artikel zijn, tenzij anders vermeld, eveneens afkomstig uit de kroniek.

²) Het in 1948 verschenen *Gedenkboek van de zusters Dominicanessen van Neerbosch bij het eerste eeuwtij van het bestaan der congregatie* geeft op pagina 27 een overzicht van alle tot dan gestichte "bijhuizen": Laren (1882), Naaldwijk (1896), Goor (1900), Krayenhofflaan te Nijmegen (1904), Middelburg (1910), nieuwe Rosa-stichting met kweekschool te Nijmegen (1911), Westervoort (1912), Hatert (1916), Noordwijkerhout (1920), Blaricum (1922), Utrecht (1922), Obdam (1923), Braamstraat te Den Haag (1923), Amsterdam (1927), Tilburg (1930), Cilacap op Java (1931), Cimahi op Java (1934), Rustenburg te Den Haag (1938), De Goorn (1939), "Fatima" te Hatert (1945), en Arnhem (1947).

³) *Gedenkboek van de zusters Dominicanessen van Neerbosch bij het eerste eeuwtij van het bestaan der congregatie*, p. 107.

⁴) Archief parochie O.L. Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te De Goorn, inv.nr. 86 (notulen kerkbestuur 1931-1947), vergadering 11-10-1934.

⁵) C.H. Lambermond O.P., *Bij het derde eeuwfeest der Dominicanen in De Goorn*, p. 88. Uit de notulen van de vergadering van het kerkbestuur d.d. 16-11-1934 blijkt dat de bouwkundig ingenieur die Jansen terzijde stond de heer Van der Heide was, bouwkundig tekenaar en opzichter bij de bouw. In genoemde vergadering vond in aanwezigheid van hem en de aannemers G. Kunst (Avenhorn), J. Heddes (Berkhout) en N. en J. Groot (Berkhout respectievelijk Avenhorn) de aanbesteding plaats voor de bouw van de Rosa-school. Na het openen van de inschrijvingsbiljetten werd het werk gegund aan Kunst voor f13.878,50. "Door den ZEW Heer Pastoor wordt daarna den hoop uitgesproken dat als Kunst het werk alleen niet af kan [hij] er niet mee naar vreemden zal gaan. Maar zooveel mogelijk het onder elkander te maken, wat door allen wordt goed gevonden."

⁶) Archief parochie O.L. Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te De Goorn, inv.nr. 86 (notulen kerkbestuur 1931-1947), vergadering 7-7-1936.

⁷) Idem, vergadering 18-9-1936.

⁸) Archief parochie O.L. Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te De Goorn, inv.nr. 126, brief d.d. 5-8-1937 van zuster Bertranda aan pastoor Jansen.

⁹) Archief parochie O.L. Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te De Goorn, inv.nr. 86, vergadering 8-8-1937.

¹⁰) Idem, vergadering 5-9-1937.

¹¹) Archief parochie O.L. Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te De Goorn, inv.nr. 126, brief d.d. 11-5-1938 van architect Molenaar aan pastoor Jansen.

¹²) Idem, brief d.d. 18-5-1938 van zuster Bertranda aan pastoor Jansen.

¹³) Peter Karstkarel, Rienk Terpstra, Ab Warffemius, *Nicolaas Molenaar, Sneek 1850 - 's-Gravenhage 1930*, p. 1.

¹⁴) H.P.R. Rosenberg, Christiaan Vaillant en Dick Valentijn, *Architectuurgids Den Haag 1800-1940*, p. 329.

¹⁵) De H. Sacramentskerk (1925-1926) aan de Sportlaan, de kerk van de H. Theresia aan de Apeldoornselaan, de r.-k. kerk (circa 1948) in het park Marlot, en, samen met P.A.N. Sips, de O.L.V. van Fatima (1957) aan de Soestdijksekade en de H.H. Martelaren van Gorcum (1958) aan het Stadhoudersplantsoen. Ook de westtravee en toren (1924) van de H. Marthakerk aan de Hoefkade zijn door Molenaar ontworpen.

¹⁶) Roland Blijdenstijn en Ronald Stenvert, *Bouwstijlen in Nederland 1040-1940*, pp. 152-154.

Ledenlijst

Avenhorn

I.J. Bezooijen-Koster
J.M. Blankendaal
C. Bos
R. Bouwman
M. Braas-Manshanden
B. Deen-Leek
J.N. Dekker-Blank
P. Dikstaal
W. Geel
J.C. Gerritse
H.W. van der Gulik
A. Henneman
W. Jonker
G. Kramer-Porsius
C. Laan-Leek
J.C. van Maanen-de Boer
F. Potveer
J. de Reus
E. Rus
D.W. Schoenmaker
E.J.N. Seuren
T. H. Smal
G.M. Spaans
H. Vlaar-Floris
K. Vink
G. Weel
T.W. Wever

Beemster

C. Schuijtemaker
A.M. Schuijtemaker

Berkhout

J.J.M. Besseling
V.M. Dekker
J.R. Peereboom
G.J.M. Zonneveld

Ede

H. Brinkman

Den Haag

Th. Bosma

Dronten

A.E. van den Berg-Schuijtemaker

De Goorn

A. Blank
A. Blom
J. Dekker
N. Dekker
C. Hoek
J. Jurjus
N. Koning
Co Laan
G. v.d. Lee
J. v.d. Lee
F.H. de Rooy
W. Smal
J.T. Wijker-van Diepen
Grosthuisen
Y. Aafjes-van der Gaast
J.J. Bierman
K.J. Bierman
R. Bouwman
G. Busman
G.G. Dolfing
L. van Efferen
T. de Jong-Beemsterboer
M. Knijn-Beemsterboer

J.H. Leeuw
W.J. Mans
D. Rinkel
H. van Rooijen
mevr. N. Ruiter
mevr. P. Ruiter
R. Ruiter
D. Schuijtemaker
D.C. Schuijtemaker
J. Schuijtemaker.
N. Smal
C.J. Weesie
M. Weesie
M. De Wit-Belkom
S.R.E. Ydo
E. Zuidland

Gravenpolder

J. Spaans

Heerhugowaard

T.H. Hollenberg

Hensbroek

E.D. Dekker

Hoom

M. Beemster
mevr. Beoletto
H. Cornelisse-Beuving

M. Beemster

H. Cornelisse Beuving

Midwoud

H. Nijholt
M. de Reus-Klok

Oudendijk

A. de Reus

Scharwoude

M. Bolluit
mevr. Dikstaal-Beemster

J. Dolfing
B. Klaassen
C. Klaassen-Mekkering

A. Koole

J. v.d. Oever
K.W. Schuffel

A.A.M. Vader

G.P. Vlaar

R. De Wit

F. v.d. Zee

Spanbroek

L. Vendel

Ursem

K. De Reus

Zwaag

K.D. Goverts

Zwolle

P. de Reus

Instellingen

Archief WF Gemeenten Hoorn
Gemeente Avenhorn
Hist. Perspectief
Ver. Oud Hoorn
Westerkoggenland
Rijksdienst voor Monumentenzorg Zeist
Westfries Genootschap
Historische Kring Ursem